

Любов КНЯЗЬКОВА

кандидат юридичних наук, доцент
*(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Кривий Ріг
Дніпропетровської обл., Україна)*

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

Соціальний захист працівників правоохоронних органів залишається невирішеною проблемою, що створює перешкоди на шляху побудови демократичної правової держави України. Соціальний захист поліцейських є одним з видів соціального захисту населення, що має певну специфіку, обумовлену статусом суб'єкта соціального захисту. Від рівня соціального захисту поліцейського залежить результативність діяльності Національної поліції України. Саме тому недосконалість національного законодавства про соціальний захист, що зумовлює низку невирішених питань, а також недостатньою його практичною реалізацією, проблеми соціального захисту працівників Національної поліції і надалі потребують дослідження та пошуків найбільш ефективних шляхів вирішення.

Сутність соціального захисту поліцейського полягає у захищеності його як громадянина, що відображається у Конституції України, де гарантовано кожному громадянину право на соціальний захист. Працівникам правоохоронних органів законодавством України додатково передбачено соціальні пільги та гарантії у зв'язку зі специфічними умовами проходження служби та усіма негативними ризиками, пов'язаними зі специфікою служби. На поліцейського покладене важливе трудове й соціальне завдання – служити суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидіяти злочинності, підтримувати публічну безпеку і порядок [1]. Соціальний захист працівників ОВС повинен містити комплекс заходів, спрямованих, по-перше, на компенсацію обмежень, об'єктивно обумовлених характером діяльності; по-друге, на реалізацію соціальних очікувань працівників, що покладені в основу їх професійного вибору; по-третє, на нейтралізацію факторів, які перешкоджають ефективній службовій діяльності.

Питання правового регулювання соціального захисту поліцейських були предметом вивчення у наукових працях багатьох вчених. Так, зокрема, Л. Денисова [2] – досліджувала проблеми правового регулювання соціального забезпечення працівників поліції; О. Клипа [3] – проаналізувала особливості адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України; Д. Марусевич [4] – визначив адміністративно-правовий механізм соціального захисту поліцейських. Разом

з тим, враховуючи зміни, що відбуваються у законодавстві, деякі питання залишилися поза увагою вчених.

Аналізуючи положення Закону України «Про Національну поліцію», необхідно виділити такі соціальні гарантії поліцейського:

– грошове забезпечення та інші види виплат у відповідності до законодавства України;

– позачергове придбання квитків і розміщення у готелі під час виконання службових повноважень;

– під час виконання службових обов'язків можливість користуватися всіма видами громадського транспорту приміського та міського сполучення;

– безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України;

– пільгове санаторне лікування для поліцейського (оплата 25%) та членів їх сімей (оплата 50%);

– першочергове право на отримання та покращення житлових умов у разі каліцтва, інвалідності або смерті поліцейського членам їх сімей;

– щорічний психофізичний і фізіологічний диспансерний огляд;

– одноразова грошова допомога у разі каліцтва, смерті, інвалідності поліцейського;

– зарахування поза конкурсом до системи вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ дітей поліцейських із відповідним стажем роботи;

– отримання компенсації у розмірі до 3 мінімальних заробітних плат за найм житла в іншому населеному пункті у зв'язку із проходженням служби [1].

Враховуючи проведений нами аналіз законодавства щодо соціального захисту поліцейських та наявну ситуацію в державі, варто зазначити, що працівники поліції України не є на належному рівні соціально захищені, адже натепер грошове забезпечення поліцейських є найнижчим серед усіх працівників правоохоронних органів. Так, наприклад, посадовий оклад окружних прокурорів в Україні станом на 1 січня 2022 року складає 25 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року [5]. І це призводить передусім до неналежного виконання поліцейськими своїх професійних обов'язків, а також виникненню корупційних ризиків, що є негативним соціальним явищем у суспільстві, яке стримує розвиток держави у всіх її сферах.

На нашу думку, доцільно внести зміни до законодавства України щодо забезпечення та розрахунку грошового забезпечення поліцейським, зокрема, розміру посадового окладу, який не може становити менше 10 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб встановленого на 1 січня календарного року. Крім того, посадовий оклад поліцейських не повинен бути нижчим як 70 відсотків від кінцевої суми нарахування грошового забезпечення. Тобто грошове забезпечення поліцейських має складатися із 70 відсотків посадового окладу, а інші 30 відсотків – із визначених

законодавством надбавок, доплат і премій. Підтвердженням нашого висновку є проект Закону України №6506-1 «Про внесення змін до статті 94 Закону України «Про Національну поліцію» щодо осучаснення розміру грошового забезпечення поліцейських, внесений народними депутатами України В. Медяник, М. Павлюк та ін., зареєстрований у Верховній Раді України 06.01.2022 року [6]. Але вважаємо, що дата набрання чинності закону через сто вісімдесят днів після дня його опублікування є невиправданою. Вважаємо, що найшвидше прийняття цього закону та введення його в дію сприятиме зменшенню напруженості у суспільстві та підвищенню іміджу поліції, а в кінцевому рахунку – стабільності в країні.

Також пропонуємо зміни до статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 9 квітня 1992 року [7] щодо максимального розміру пенсії поліцейським, який не повинен перевищувати 100 процентів відповідних сум грошового забезпечення, а особам, які під час проходження служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і віднесені в установленому законом порядку до категорії 1, – 130 процентів, до категорії 2, – 120 процентів. Тобто скасувати обмеження розміру пенсій поліцейським 70 відсотками грошового забезпечення, встановленого Законом України «Про запобігання економічній катастрофі та створення умов для економічного зростання від 17 березня 2014 року №1166-VII [8]. Адже Конституційний Суд України зазначив, що «норми-принципи частини п'ятої статті 17 Конституції України щодо забезпечення державою соціального захисту громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей, є пріоритетними та мають безумовний характер; тобто заходи, спрямовані на забезпечення державою соціального захисту вказаної категорії осіб, у зв'язку, зокрема, з економічною доцільністю, соціально-економічними обставинами не можуть бути скасовані чи звужені [9]. Крім того, необхідно розширити перелік банківських установ, у яких пенсіонери органів внутрішніх справ можуть отримувати пенсію.

На нашу думку, запропоновані зміни сприятимуть покращенню роботи поліцейських, зниженню корупційних ризиків у системі органів та підрозділів Національної поліції України та підвищення їх іміджу в суспільстві. Це вказує на необхідність та беззаперечність того факту, що Верховній Раді України варто запропонувати зміни до нормативно-правових актів діяльності поліції та інші нормативні акти задля покращення соціального захисту поліцейських на основі міжнародного досвіду розвинених країн світу та практики застосування національного законодавства.

---

1. Про національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року №580- VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379

2. Денісова Л.Л. Правове регулювання соціального забезпечення працівників

поліції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2017. 20 с.

3. Клипа О.П. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2021. 22 с.

4. Марусевич Д.О. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту поліцейських: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ / Національна академія внутрішніх справ України, 2021. 236 с.

5. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (редакція на 11.07.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#top>.

6. Про внесення змін до статті 94 Закону України «Про Національну поліцію щодо осучаснення розміру грошового забезпечення поліцейських: проект Закону України №6506-1, зареєстрований у Верховній Раді України 06.01.2022 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=7356.

7. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 9 квітня 1992 року №2262-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 29. Ст. 399.

8. Про запобігання економічній катастрофі та створення умов для економічного зростання: Закон України від 17 березня 2014р. №1166-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1166-18#n425>.

9. Рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2016 року № 7-рп/2016. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16. \(lfnf pdthytyz 10.02/2022\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16. (lfnf pdthytyz 10.02/2022)).

Ірина КОРОСТАШОВА

доцент кафедри правоохоронної діяльності та кримінально-правових дисциплін Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро, Україна), кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ПРОБЛЕМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ «ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА» ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ

Сьогодні у всьому світі принцип «верховенства права» є одним із основних стандартів у взаємодії публічної влади та людини й нерозривно пов'язаний із поняттями «демократія» та «права людини».

Варто зауважити, що принцип «верховенства права» не є чимось новим для юридичної науки, теорії конституціоналізму та діяльності публічної влади, оскільки на доктринальному рівні концепція «верховенства права» («the rule of law») у сучасному розумінні була сформульована ще наприкінці XIX ст. англійським лібералом, правником-конституціоналістом, професором А. Дайсі, який більше ста двадцяти років тому визначив низку складових елементів «верховенства права», серед яких: «законність..., юридична визначеність... та рівність усіх перед законом...» [1, с. 185,193].

А. Дайсі вважав, що дискреційні повноваження влади призводять до свавілля, й тому їх заперечував, а верховенство права (а саме така його складова,